

Het is weer zaterdag, geen wind.

Analyse van Vincen: het is weer zover gezien de weerkaart, geen wind of niet zo veel wind. Het gevlucht wat we gaan zien of hebben bekeken zou in principe ook bij een zuchtje wind kunnen draaien. We zitten in het hoge druk gebied wat bij ons zorgt voor weinig tot geen wind. Een mooie depressie gaat ons behoorlijk hoog ten noorden voorbij. Hoe zat dat ook al weer? Wat heb je als molenaar liever, een depressie ten noorden voorbij of een zuidelijke passage? Als je de isobaren bekijkt liggen die in onze omgeving ver uit elkander en verwacht ik dan ook weinig tot geen wind. Mocht er wel wind blazen dat verwacht ik die uit een noordwest tot noordelijke richting. Veel plezier op de molen van mulder Pot.

Het KNMI vindt er dit van: *zaterdag overdag is het overwegend zonnig. De temperatuurverschillen zijn groot. In het noordelijk kustgebied wordt het nauwelijks 20°C, terwijl het in zuidoosten met een lokale 35°C tropisch heet kan worden. Het blijft droog en de wind is zwak tot matig, in het zuidoosten zuidwestelijk, in het noorden noordwestelijk. Later op de dag wordt de wind op veel plaatsen noordoost en neemt toe naar matig, in de kustgebieden en op het IJsselmeer naar (vrij) krachtig. (Bron: KNMI)*

Vragen over het huiswerk

Lezen H6 6.6.2 t/m 6.6.5 (oud: 6.6.2 t/m 6.6.5)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen - belast en onbelast?
2. In relatie tot de vang, welke 2 taken dient de molenaar te vervullen?
3. Als ik het bovenwiel met één slag weg kon toveren, wat zou er dan met de vang gebeuren?
4. Wat is het verschil tussen vaste en losse maanijzers?
5. Wat doe je als de maanijzers het bovenwiel dreigen te raken?
6. Welk vangstuk – bij een blokvang – slijt het snelst?
7. Hoe zorgde men ervoor dat een wat stugge houten hoepelvang wat makkelijker kon worden gebogen?
8. Bij een stutvang heeft de stut dezelfde functie als de koebouten bij de Vlaamse vang. Welke functie is dat?
9. Waarom hebben ze bij een stutvang geen koebout aangebracht?
10. Hoe dik is een stalen bandvang ongeveer?
11. Ik zie een molenaar een klein rukje aan het vangtouw geven bij een draaiende molen en vervolgens laat hij het vangtouw vieren. Wat voor vangstelsel is dit?
12. Ik zie een molenaar bij een stilstaande molen enkele stappen naar links lopen en dan de vang lichten. Waarom doet hij dit?
13. Waar zit de lendestut en waarvoor dient hij?
14. Waar zitten de vorkstutten en waarvoor dienen die?
15. Er zit ook vaak een ketting of een lange haak aan het buikstuk. Waarom?
16. Het sabelijzer is aan de onderkant voorzien van een heleboel gaten. Waarom?
17. Waar zit de ezel?
18. Waarvoor ligt er vaak een kist op de vangbalk met daarin een kapotte halslager of een stuk of wat zware stenen o.i.d.?
19. Moet je de stalen bandvang ook smeren?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H6 6.6.2 t/m 6.6.5 (oud: 6.6.2 t/m 6.6.5)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen - belast en onbelast?
Geen, want de molen waar wij te gast zijn heeft geen zeil dus klep dicht....
2. In relatie tot de vang, welke 2 taken dient de molenaar te vervullen?
Hij moet de vang regelmatig (bij stilstand) controleren op staat en werking. Hij moet klein afstel- en onderhoudswerk aan de vang zelf kunnen verrichten, zoals het versteken van de vang en het verstellen van de vang (rijklamp en rust)
3. Als ik het bovenwiel met één slag weg kon toveren, wat zou er dan met de vang gebeuren?
De vang zou blijven hangen waar hij hangt. Hij zit niet aan het bovenwiel vast, al lijkt dat wel zo als de vang er op ligt.
4. Wat is het verschil tussen vaste en losse maanijzers?
Bij een vaste of stijve vang koppelt één paar maanijzers twee vangstukken aan elkaar. Deze kunnen daardoor ten opzichte van elkaar niet bewegen (scharnieren). Bij een losse of scharnierende vang bestaat elke koppeling uit twee paar maanijzers, die door middel van een bout met elkaar zijn verbonden. Deze bout bevindt zich tussen de twee vangstukken die nu wel ten opzichte van elkaar kunnen bewegen.
5. Wat doe je als de maanijzers het bovenwiel dreigen te raken?
Als de maanijzers het bovenwiel bijna raken moeten ze worden verzet. Natuurlijk is het ook mogelijk om nieuwe vangstukken te kopen, maar.. dat is duurder!
6. Welk vangstuk – bij een blokvang – slijt het snelst?
Het buikstuk slijt het snelst omdat dit het eerst en het zwaarst belast wordt als men de vang oplegt.
7. Hoe zorgde men ervoor dat een wat stugge houten hoepelvang wat makkelijker kon worden gebogen?
De kromgebogen plank die de hoepelvang vormt wordt dan deels ingezaagd.
8. Bij een stutvang heeft de stut dezelfde functie als de koebouten bij de Vlaamse vang. Welke functie is dat?
Zowel koebout als stut houden de vang tegen bij het vangen. Door de frictie van de vang tegen het draaiende bovenwiel zou de vang mee gaan draaien of schuiven, de koebout of de stut voorkomen dit.
9. Waarom hebben ze bij een stutvang geen koebout aangebracht?
Omdat er geen buikstuk is, dus kan die koebout nergens aan vast worden gezet.
10. Hoe dik is een stalen bandvang ongeveer?
De stalen bandvang is ongeveer 6 mm dik.

11. Ik zie een molenaar een klein rukje aan het vangtouw geven bij een draaiende molen en vervolgens laat hij het vangtouw vieren. Wat voor vangstelsysteem is dit?
Dit is een klinkvang, hierbij wordt de klink even achteruit bewogen waardoor hij langs de klinkpen kan glijden en de molen gevangen kan worden.
12. Ik zie een molenaar bij een stilstaande molen enkele stappen naar links lopen en dan de vang lichten. Waarom doet hij dit?
Hier hebben we een vang met duim. De wipstok moet hierbij even naar binnenzwaaien zodat de vangbalk met de kram in de duim kan worden gelegd en het bovenwiel vrijkomt om te draaien.
13. Waar zit de lendestut en waarvoor dient hij?
De lendestut zit op het rechtervoeghout en zorgt ervoor dat het sabelstuk niet naar links of rechts kan bewegen maar alleen op en neer.
14. Waar zitten de vorkstutten en waarvoor dienen die?
De vorkstutten zitten vast aan de kaspant of gording boven de vang en zorgen ervoor dat de vangstukken niet weggunnen van het bovenwiel als de vang gelicht is.
15. Er zit ook vaak een ketting of een lange haak aan het buikstuk. Waarom?
Ook hier zorgt die dat het buikstuk op z'n plaats blijft bij gelichte vang.
16. Het sabelijzer is aan de onderkant voorzien van een heleboel gaten. Waarom?
Als de vang gaat slijten moet hij worden verstoken en daarvoor wordt het sabelijzer zoveel verder in de vangbalk gestoken dat de vangbalk hoger komt te zitten en de vang weer beter werkt.
17. Waar zit de ezel?
De ezel is de voorste hanger waar de vangbalk doorheen gestoken is
18. Waarvoor ligt er vaak een kist op de vangbalk met daarin een kapotte halslager of een stuk of wat zware stenen o.i.d.?
Dit is om meer gewicht op de vang te kunnen zetten, waardoor hij beter vangt.
19. Moet je de stalen bandvang ook smeren?
Ja, zo nu en dan eens. Wanneer de vang slecht gaat worden tijdens het vangen of vreselijk gaat brullen kan een flinke schep scherpzand- plus een vingertje reuzel wonderen verrichten waardoor het staal weer ontroest wordt.

20. Beschrijf hoe de klinkvang werkt.

Bij het vangen moet de vangbalk eerst met een kort rukje een eindje omhoog worden gebracht. Daardoor schiet de bout uit de haak en zwaait de haak naar voren. Tijdens de zwaai laat de molenaar de vangbalk snel een eindje zakken om te voorkomen dat de bout opnieuw in de inkeping terechtkomt. Dit vereist de nodige oefening. Bij gebruik van een haak om de vangbalk op te hangen hoeft de vangbalk dus alleen maar een verticale beweging te maken.

21. Je komt bij een Groninger molen en mag hem van de molenaar bedienen. Je vraagt waar de vang is. De molenaar wijst op een touw dat uit een gat komt dat in de molen zit. Het gat is keurig rond en het touw past er precies door. Wat voor vangophanging heeft deze molen en waarom denk je dat?

Dat zal een klinkvang zijn, want het touw staat geen beweging naar links of rechts toe. Het kan geen knevelvang zijn, dan is het gat sleutelvormig. Het zou ook nog een trekvang kunnen zijn, maar die komt niet in Groningen voor, maar alleen bij de spinnekop in de Zaanstreek.

22. Wat is het verschil tussen een binnenvangstok en een evenaar?

Bij de evenaar loopt het trektouw door de evenaar over een rol naar beneden en zit aan de vangbalk vast. Bij de binnenvangstok loopt het trektouw naar het uiteinde van de binnenvangstok. In beide gevallen zit de andere kant aan de vangbalk met een ketting of touw. Bij de evenaar zijn er dus twee touwen in de vangbalk bevestigd, bij de binnenvangstok één.

23. We kennen de duim en de klink om de vang op te kunnen hangen. Wat is de derde manier? En de vierde? En de vijfde?

De klamp (kast in de vangbalk waar een houten "duim" insteekt). De trekvang (vastzetten met een kieft). En dan nog de knevelvang (sleutelgat met een dwarshoutje door het touw).

24. Waarom mag je nóóit lopen met de vang?

Het is niet nodig, je kunt van te voren op de juiste plek gaan staan. Het is ook gevaarlijk: je kunt uitglijden of struikelen en als je dan in een reflex je touw of ketting loslaat kan de vang er met een smak opkwakken wat schade kan veroorzaken.

25. Wat voor type vang hebben de tjaskers?

Vaak een stalen bandvang die met een hefboompje wordt aangetrokken, het hefboompje kun je dan achter een klamp of houten pen of iets dergelijks vastzetten.

26. Waarom heeft het bovenwiel altijd een borging tegen teruglopen? Hoe heet die?

De vangstukken worden bij terugdraaien van het bovenwiel een beetje gelicht en remmen niet goed af. De vang is gebouwd om correct draaiende bovenwielen te remmen. Komt de wind van achteren is de kans groot dat de molen toch zwaar aanslepend gaat draaien, met brandgevaar als gevolg. Daarom zit er een kampal in de molen.

27. Paul: hoe heet het driehoekig stukje hout tussen de voorzomer en de heklat?

De kluft.

